

Ünnepi gondolatok

|| Az egyesület vezetőségi tagjait megkérdeztük, hogyan ünneplik és milyen emlékei vannak a karácsonyról. ||
|| Ezekből nyújtunk át egy érdekes válogatást. Feltárulkoznak a legmélyebb érzelmek, s mi is odaképzeltük ||
|| magunkat abba a helyenként mára már távoli világba, melyet felidéz emlékezetük.

Nagyon szívesen emlékszem vissza a gyermekkorom karácsonyaira. Bár a statisztikák ellentmondanak nekem, mégis valahogy emlékeimben úgy él, hogy sokszor volt hó az ünnepi napokon. De 1956-ban egészen biztosan, majd a hatvanas évek elején is többször. Karácsonykor is kimentünk az apukámmal és ő mutogatta a Holdat, a Tejutat, a csillagok közül sokat ismertem, még sarki fényt is láttam gyerekként. Ganzkertvárosban az utcai lámpák fénye nem jelentet nagy konkurenciát téli estéken.

Szenteste a konyhában kellett várakozni, majd csengőszó jelezte, hogy megjött a „Jézuska.” Gyertyák, csillag-szóró... mindig csodálattal töltött el a színek, fények, illatok kavalkádja. Együtt énekeltük a „Mennyből az angyal”, „Pásztorok, pásztorok örvendjetek”, „Csendes éj” dalokat. Ez utóbbit németül, az apukám gyermekkorából hozott szász-katolikus hagyományoknak megfelelően: „Stille Nacht”. Később kiegészült az iskolában tanult „Kis karácsony, nagy karácsony”, „Hull a pelyhes fehér hó”, „Ó szép fenyő” énekekkel. Az ajándékok között leginkább praktikus, amúgy is szükséges ruhanemű volt, de egy-egy szerényebb játék is került. Tíz éves koromban nagy örömet okozott egy gipsz háziállatokból álló gyűjtemény. Volt közöttük mindenféle: baromfi, disznó, juh, kutya és ott volt a számomra legkedvesebb: egy pej ló. Az akkor éppen nálunk tartózkodó nagy-papám elkészítette hozzá a lószerszámot is. Később eljött az ideje a magunk készítette ajándékoknak, amibe mi is tényleg beletettük a szeretetünket is. A mai napig igyekszem ezt követni.

Nem tudom megszokni a hirdetésekben sugallt gondolatot: az ünnepi készülődés egyenlő a vásárlással. Sőt, ha nincs elég pénzed, vegyél fel kölcsönt!

De gyermekkorom egyik csalódása is a karácsonyhoz kapcsolódik. Mai napig nem tudtam levetkezni azt a tulajdonságomat, hogy ha valamiben hiszek, azt teljes szívemből teszem. Komolyan bíztam a felnőttek szavában, elfogadtam, hogy a „Jézuska” hozza a fenyőfát és az ajándékokat, hasonlóképpen a Mikuláshoz. A húsvéti nyúl már kicsit gondolkodóba ejtett, de elhessegettem a gyanút. Megtudva az igazságot becsapottnak éreztem magam. A felnőttek is „hazudnak”? – rendült meg az addigi feltétlen bizalmam.

Szép emlékek a magunk készítette karácsonyfadíszek, a sztaniolba csomagolt dió, a színes papírokból készített füzérek, a hajtogatott csillagok, a kivágott hópelyhek. Akkoriban a szaloncukrot otthon főzte édesanyám. A sűrű cukorszirupot ízesítette, majd egy márványlapra borította. Emlékeim szerint volt kakaós, diós, vaníliás, talán kávé is. Ez utóbbi biztos cikóriából. A kihűlt, kockára vágott darabokat aztán mi gyerekek csomagoltuk be az év során szorgalmasan gyűjtött, kisimított sztaniol papírba. Piros fonallal tettük az ágakra. Nálunk a fa leszedéséig nem volt szabad enni belőle. De hogy, hogy nem, vízkeresztkor a tűit hullató karácsonyfán inkább csak az üres, visszacsomagolt papírok maradtak.

Ari Ilona

Idén is, mint minden évben karácsonykor állok a fenyőfa mellett a családdal. Égnek a fények és gondolatban mellettem állnak azok, akik a régi ünnepeken még velünk voltak.

Felsőgödön voltam gyerek, ahol a nyugdíjas iskolaigazgató nagyapám kertés családi házában laktunk. A karácsonyvárás számomra a havas kertet, ereszen lógó jégcsapokat is jelentett. Nem lehet mondani, hogy jól voltunk anyagilag eleresztve. Édesapám, mint volt horthysta katonatiszt kubikusként robotolt és hetente járt haza, míg édesanyám a helyi háziipari szövetkezetben bedolgozóként készített sok mindent, szorgoskodott éjjel-nappal. Közben voltunk ellátnivaló gyerkőcök hárman, a baromfiudvarban tyúkok, néha disznót is hízlaltunk, kis konyhakert és a gyümölcsös. Mi gyerekek segítettünk abban, amit ránk lehetett bízni és mindemellett boldogok voltunk, mert nem éreztük, hogy nehéz az élet... megóvtak mindentől. A karácsonyok messze nem voltak olyan gazdagok, mint manapság, de a meséje mindig nagyon szép volt.

Este az ebédlőül is szolgáló, méreates előszobában állva vártuk testvéreimmel a csengettyű hangját, az ajtó kinyílását, amikor is a csillagszóró fényénél ámulva beszaladtunk a szobába, ahol megfogtuk egymás kezét és énekeltük nem túl nagy énektehetséggel megáldott hangunkon a Mennyből az angyalt, a Pásztorok, pásztorokat és más szép karácsonyi éneket. Nem volt magas a fenyőfánk, de valamilyen ajándék mindig volt alatta mindenki számára. Mindennek tudtunk örülni, bármi volt az.

Másnap izgalmas volt az utazás Budapestre az édesanyám szüleihez, ahol ilyenkor egy éjszakára vendégül láttak mindannyiunkat. Éjjel egészen más zajok voltak, mint otthon. Annus néni tejeskávét és kalácsot készített uzsonnára és finom ebédet főzött, mi pedig a nagymamával kártyáztunk többféle játékot is. Este aztán vonatozva holtfáradtan, sokszor apu karján utazva értem haza. A karácsonyi együttjátszást ma is nagyon szeretjük.

Nagyon jó dolog, ha van még valaki, akit meg tudunk kérdezni régebbi dolgokról. Még ma is szinte nyúlok a telefonért, ha nem jut eszembe valami és megkérdezném a szüleimtől, de már nem lehet. Nektek elárulhatom, volt olyan eset, hogy felhívtam édesanyám telefonszámát pár évvel a halála után, hátha... Persze jó, tudom, de mégis. Ettől még most is sírok.

Nagyon sok emlék kavarog a fejemben. Örülök, hogy ismerhettem még a nagyszüleimet, és emlékezhetek a velük és szüleimmel, testvéreimmel együtt töltött boldog karácsonyokra. Furcsa érzés, hogy már én vagyok a legidősebb a családban, a családi emlékek és mesék hordozója. De remélem, hogy a történetekre, amiket elmesélek az unokáknak, később emlékezni fognak a velem töltött ünnepekkel együtt, és ők is továbbadják majd az ő unokáiknak.

Az egyesület tagjainak képzeletbeli karácsonyfája alá teszem a tanácsomat:

Addig kérdezzetek, amíg van kit, és addig, amíg el tudja mondani!

Cseresnyésné Bécsy Zsuzsanna Margit

A karácsony és a családkutatás kapcsolata nálam szorosan összefügg levéltáros hivatásommal, az utóbbi években ugyanis az ünnepek idején általában „nyílt e-kutató napokat” tartunk, amikor sokan élnek az ingyenes online kutatás lehetőségével a Kalocsai Főegyházmegyei Levéltár (KFL) honlapján. A levéltár ilyenkor zárva tart, de valójában csúcsgérgalom van a családkutatásokban, több százan böngésznek, és ez a szenvedélyes munka még a „piros betűs” napokon-éjszakákon is folyik. Először meglepett ez a karácsonyi kutatói aktivitás, mostanra szinte megszokottá vált az ezzel járó technikai teendőkkel, üzenetváltásokkal, levelezéssel együtt. Egy újabb jel számomra, hogyan változik az ünnep jellege, külsőségei, teendői, miközben a tartalom, a lényeg – bízom benne – ugyanaz marad.

Gyermekkorom karácsonyaihoz képest nem csupán néhány évtized telt el, inkább „korszakváltásnyi” távolságot érzek, mintha más korban élnék mostanság. Az 1970-es 80-as évek vidéki, falusi környezetében én még archaikus nagycsaládi „hálózatban” nőttem fel, ahol természetes volt a generációk együttélése és gyakori volt a népes rokonság találkozása, tevékeny együttműködése. Ma örülök, ha legalább karácsonykor találkozik szűkebb családuknk négy generációja, és sajnos szétszóródott, eltűnt a „rokoni hálózat”, szinte senki nem él már közülük az ősök falujában. Az együttélés helyett a távolságok, a ritka személyes találkozók dominálnak (keresztelőkre már nem gyűlünk össze, temetésekre még igen). Hosszan lehetne részletezni, hogy ez mennyire más világot jelent.

Két gyerekkori élményt idéznék, amely manapság talán meglepő lehet. A „fehér ló” látogatását a szentesték vacsorái alkalmával mi gyerekek mindig izgalommal vártuk, aztán sohasem láttuk, pedig mindig „eljött”. Ez a különös lény ugyanis a hosszú családi vacsora egy-egy váratlan pillanatában érkezett, és a fejünkön dobantva-koppintva szállt el. Szüleink és nagyszüleink ügyességét dicséri, hogy mindig a megfelelő pillanatban cselekedtek: hiába forogtunk-nézelődtünk, nem láttunk semmit, pedig a koppintás helyét még sokáig éreztük a fejünkön. Az idősebb nemzedékek pedig komoly arccal néztek a tovaszálló „fehér ló” után. Ez a játék véleményem szerint ősi (kereszténység előtti, pogány) időket-szereplőket idéz. Érdekes számomra, hogy együtt tudott élni a keresztény hagyományokkal, és hosszú időn át része maradt a családi ünnepeknek.

Másik emlékem egy fehér, havas szentestéhez kötődik, amikor szinte megállt az élet. Egy alkalommal ezen az estén robbant le egy átutazó család autója a házuuk előtt. Bekopogtak. – „Ki lehet az, ilyenkor?” Szüleim helyzetmegoldása roppant egyszerű volt: leültették őket és együtt vacsoráztunk. Jól elbeszélgettünk, a gyerekek játszadoztak. A férfiak közben még az autót is megjavították. (Édesapám hivatásos sofőr volt, és „azokat az autókat” még a „felhasználók” is szerelték). Így végül még az éjjel tovább is utaztak. Nem ismertük őket, soha többé nem találkoztunk. Miért volt olyan különleges, maradandó számomra ez az élmény? Egykor talán a meglepetés, a változatosság, a játék miatt. Felnőtt fejjel ma inkább azt csodálom, amilyen természetes-séggel, egyszerűen történt mindez: egy család befogadott egy másik, bajba jutott családöt. Senki nem esett kétségbe, nem volt biztosító, semmilyen szolgáltató, nem működtek hivatalok-rendszerek, csak „éltek” az emberek. Éltek az alkalommal, hogy segítsenek, és képesek voltak rá, hogy egy ilyen „kellemetlenségben” ne a bajt lássák, hanem a közös ünnep lehetőségét.

Úgy gondolom, a családkutatással a hétköznapokban mi is „csak” a dolgunkat tesszük, de valójában az „életet” építjük, közösséget teremtünk. Rákeresünk, rátalálunk, ráismerünk, olykor rácsodálkozunk, rádöbbenünk. Meghallgatunk, megosztunk, segítünk... Mennyi aktív ige, mennyi lehetőség!

Élettel teli, kutatói élményekben gazdag, boldog új esztendőöt kívánok!

Cseresnyésné Bécsy Zsuzsanna Margit: Mária találkozása Erzsébettel

„Mária Krisztussal, míg Erzsébet keresztelő Szent Jánossal volt várandós ekkor. Eredetije a 15. században készült, egy kölni templomban látható: „*The Visitation with a portrait of donor Johann von Hirtz (?-?) Johann van Duyren (?)*”. (Ezekkel a kérdőjelekkel szerepelt az ismertetőben.) Ikonszerűen készítettem úgy az alap, mint a festékek tekintetében.”

A Magyar Családtörténet-kutató Egyesület vezetősége és a Matrikula szerkesztői stábjában azt kívánja minden kedves olvasójának:

Nyújtson sok gyönyörűséget a kutatás, fedezzen fel minél többet ősei közül, eközben találjon rá eddig nem ismert rokonokra! Leljen barátokat a kutatótársak között, élvezze a családkutatók nagy közösségéhez tartozás örömeit!

Sikeres kutatásokban gazdag 2023. évet!

— Impresszum —

Felelős kiadó: Ari Ilona

Főszerkesztő: Jóna Sándor (dizájn, tördelés)

Munkatársak: Herczeg Sándor Lajos, Mezőhegyi Gergő,

Saly Noémi, Szakály József, Tóth Gyula.

A szerkesztőség elérhetősége: matrikula@macse.hu

Kiadja a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület (MACSE),
1025 Budapest, Cseppkő u. 33.

ISSN 2063-0077

Ingyenes online folyóirat.

